

Paminėtas Vengrijos sukilimas

Spalį sukako 50 metų, kai prasidėjo Vengrijos revoliucija, tapusi signalu visoms komunistinio režimo paverbtoms tautoms. Studentų ir darbininkų demonstracijos dėl reformų ir laisvės peraugo į tautos sukilimą. Vengrai išėjo į gatves, vertė ir daužė stalininius paminklus, sovietų okupacijos simbolius. Pasipriešinimas apėmė ne tik Budapeštą, bet ir kitas Vengrijos vietoves. Sovietų sąjunga vengrų pasipriešinimui numalšinti panaudojo tankus, artileriją, aviaciją. Prie Vengrijos sienų buvo sutelktos milžiniškos Varšuvos karinio bloko pajėgos. Budapeštą gatvėse vyko mūšiai. Apie tūkstantis sovietų tankų įsiveržė į Vengrijos sostinę, traiškė sukilėlius. Oficialiai pranešama, kad žuvo apie 5 tūkst. žmonių, anot vengrų – iki 30 tūkst., daugybė suimtų, represuotų. Apie penktadalį milijono buvo priversti pasitraukti iš savo tėvynės.

Kongreso dalyviai prie Lietuvos ir Vengrijos bičiulių kultūros draugijos rūpesčiu pastatyto koplystulpio Budapesto kapinėse

Sauqokime istorinių atminimų

Inter-Asso XIV kongresas

Spalio 21–23 dienomis Budapešte buvo paminėtos ne tik Vengrijos revoliucijos 50-osios metinės, bet įvyko ir Tarptautinės buvusių politinių kalinių ir komunizmo aukų asociacijos (Inter-Asso) XIV kongresas, kuriamė dalyvavo Rytų ir Vidurio Europos valstybių atstovai. Tai Albanijos, Bosnijos ir Hercogovinos, Bulgarijos, Čekijos, Vokietijos, Estijos, Kroatijos, Vengrijos, Lietuvos, Latvijos, Rumunijos, Slovėnijos ir Slovakijos politinių kalinių, tremtinių bei nukenčiusių nuo komunistinio režimo organizacijų atstovai.

Pagrindinė tema Kongrese buvo atminimo įamžinimas: memorialų, paminklų, kryžių statymo klausimai. Kad komunizmo nusikaltimai nebūtų užmiršti, kad apie juos žinotų ateities kartos.

(keliamas į 2 psl.)

Numeryje skaitykite:

3 Latvijos Seimas pritarė siūlymui paskelbti KGB archyvus

4 Atidengtas paminklas Vyčio apygardos partizanams

5 Valstybėje švaistomi mokesčių mokėtojų pinigai, tačiau piliečių pajamos nedvigubėja

6 Buvęs partizanas Edvardas Guoga atmintyje ir širdyje šventai saugo pasipriešinimo kovos metus ir siekia tikratos tiesos

Rudens vejo simtonija

Amžinojo poilsio miestai. Tai – smėlio kauburėliai, išbarstyti tarp pušų, išpuošti mar muro, medžio skulptūromis, kryžiais. Lietuva kasmet puosama naujomis skulptūrų kompozicijomis, kryžiais, at minimo lentomis, kur įrašytos rezistencijos dalyvių pavardės, datos... Laisvės kovų dalyvius, žuvusius už Lietuvos laisvę, mena mūsų miestai ir maži miesteliai, kaimai ir gyvenvietės. Lietuvoje nerasisime šeimos, kurios nuožmiaiši okupacijos metais nebūtų aplankęs skausmas ir netekys. Skausmo kalneliai puošia višą Lietuvą, juos lanko žuvusių artimieji, kartais stabteliai

pro šalį keliaujantys žmonės. Kas šiandien suskaičiuos, kiek ašarų išliejo mūsų Motinos, išlydėjusios sūnus į dukteris į žūtbūtinę kovą. Joms, partizanų Motinoms, didžiausia padėka ir pagarba. Nuo šiol jų Amžinojo poilsio paminklai bus pažymėti specjaliu ženklu: "Cia ilsisi partizano Motina".

Visų Šventųjų dieną, Vėlinių vakarą uždekimė žvakeles ant kiekvieno kapo, padėkime chrizantemos žiedą ir sukalbėkime mermalą... Už kritusiuosius Lietuvos miškuose, už negrūžiusiuosius iš Sibiro, už nukankintuosius tardymu kamerose.

LPKTS valdyba

1955-ųjų vasarą iš Vladimiro kalejimo grįžau į Lietuvą. Šioje kalinimo įstaigoje praleidau aštuonerius metus. Bausmę atlikau už tai, kad buvau Šakių gimnazijos pogrin dinės organizacijos "Laisvės sakalai" narys. Daugeliui buvo taikytas SSRS Baudžiajamojo kodekso 58 straipsnis, teisiamieji įvardyti politiniai nusikaltėliai. Straipsni buvo pritaikę ir man. Kai kurie grįžusieji išstojo į aukštąsias mokyklas. Ne vienam pavyko rasti laikiną prieglobštį Kauno politechnikos institute. Ten buvo jaučiamas savo šakas politinis atšilimas, dėstytojų tylus palankumas buvusiems politiniams kaliniams. Tai jaučiau ir aš. Tačiau studentai pernelyg daug tikėjosi dėl so vietų režimo sušvelnėjimo.

Gerau prisimenu 1956-ųjų lapkričio įvykius Kauno miesto kapinėse, dabartiname Vytauto prospektu parke. Mes, studentai, kvietėme bendrakursius, pažystamas Vėlinių vakarą ateiti į kapines pagerbtimis mirusiuojų. Turėjome omeny žuvusiuosius už Lietuvos laisvę. Susirinko daug jūnimo, tačiau juos pasitiko milicijos pareigūnai, saugumie-

Kauno miesto kapinės, dabartinis Ramybės parkas

čiai, pasitelkę ginkluotą kar nuomenę. Kareivų mašinos buvo sustatytos Vytauto prospektu ir blokavo išėjimus į Laisvės alėją bei miesto centrą. Patriotiškai nusiteikus jaunimą padrašino nesenį Vengrijos įvykių. Daugelis tikėjosi, kad išsilaisvinimo kovos Vengrijoje įkvėps ir kitų šalių žmonės imtis panašių veiksmų. Tačiau tolimesni Vengrijos įvykių parodė „didžiojo slibino“ galia – SSRS įvedė į šią šalį ginkluotąsias pajėgas ir negailestingai žudė civilius gyventojus. Tomis die nomis žuvo per 20 tūkst. Vengrijos patriotų. Sukilimas buvo nuslopintas.

Prie kapinių vartų, Vytauto prospektu, buvo surmulys. Kareivai buvo padarę gyvą užkardą ir neleido žmonėms praeiti Laisvės alėjos link.

(keliamas į 4 psl.)

Vengrai dekojo lietuviams

Vengrijai minint 1956 metų spalio 23 d. sukilimo 50 metų sukaktį, Lietuvos genocido aukų muziejuje atidengta paroda „1956. Laisvės viltis: Vengrijos Revoliucija“, veikianti iki lapkričio 9 d. Parodos metu Vengrijos ambasadorius Lietuvoje ne tik prista tė savo tautos istoriją atspindinčią parodą, tačiau ir padé

kojo lietuvių tautai už solidarumą bei paramą. Jissakė, kad tokia vengrų tautos padėkos lenta jau atidengta Vilniaus Aušros Vartuose, o šią savaitę paminklas sovietinių represijų nepabūgiusiems lietuviams, 1956 m. išėjusiems į gatves paremti vengrų tautos, bus atidengtas ir Kaune.

„Tremtinio“ inf.

Saugokime istorinį atminimą

(atkelta iš 1 psl.)

Buvo pateiktos fondo, įsteigto Vokietijos vieningosios socialistų partijos (SED) diktatūros pasekmėms likviduoti, atliktu projektu atskaitos: „Atmintinos 1956 m. vengrų revoliucijos Budapešte vienos“ ir „20 a. Europos komunistinių diktatūrų memorialinės vietas“.

Inter-Asso prezidiumo ataskaitiniame pranešime prisiminta tarptautinė mokslinė konferencija „Vilnius-2005“, skirta antikomunizmio kongreso ir tarptautinio Vilniaus visuomeninio tribunolo „Komunizmo nusikaltimų įvertinimas“ penkmečiui pažymėti. Taip pat supažindinta su konferencijomis Varšuvoje, Bratislavoje, Berlyne. Jose didelis dėmesys buvo skirtas komunistinio saugumo įstaigų nusikalstamai veiklai, priešinimuisi totalitarinėms sistemos, komunizmo aukų atminimui, nusikalstamai komunizmo ideologijai, Rytų Europos 20 a. diktatūrų išgyventai ir ištirtai istorijai. Tikslas: to laiko procesus ir nusikaltimus vertinti griežtai ir objektyviai. Tikslinga kreiptis į šalių parlamentus, kad visur būtų priimtos rezoliucijos, pasmerkiančios komunizmo nusikaltimus ir ideologiją.

Latvijos atstovas P. Simsonas visų 13 valstybių atstovams padovanajo šiaisiai metais išleistą albumą „Akmenų iškaltas skausmas“, kuriamo pateiktos komunistinio režimo aukoms pastatyti paminklų ir įamžintų atminimo vietų Latvijos teritorijoje spalvotos nuotraukos. Paminklai, kryžiai, partizanų žūties vietose, ant buvusių KGB būstinių primena ir išspėja apie padarytus nusikaltimus žmonijai ir savo tautai. Šiandien Latvijoje gyvena apie 20 tūkst. komunistinio režimo aukų. Per nepriklausomybės metus šių žmonių skaičius sumažėjo perpus... Latvija turi tikrai reprezentacinį, privačių asmenų išlaikomą Latvijos okupacijos muziejų, kurį nesenai aplankė Didžiosios Britanijos karalienė Elžbeta II. Ji buvo supažindinta su nacių ir komunistų valdžios nusikaltimais.

Vokietijos vyriausybė mo-
ka išmokas nukentėjusie-

siems nuo nacių. Sovietų sąjungos įsipareigojimų perėmėja Rusija neskuba atlyginti už vergišką darbą lageriuose ir tremtyje bei už praras- tą turtą.

Slovakijos atstovas J. Vi- cenas pareiškė, kad Naciona- linio atminimo institutas gali naudotis archyvų bylomis ir turi galimybę sužinoti tiesą. Jis kvietė siekti, kad Euro- pos mokyklose būtų dėsto- ma apie nacių ir komunizmo nusikaltimus.

LPKTS delegatai A. Jočys ir dr. V. Briedienė su dr. V. Griniumi (dešinėje) Inter-Asso XIV kongrese

Pasisakė visų delegacijų nariai. Keliami klausimai pa- našūs visose postkomunistinėse visuomenėse. Tiek išgy- vendinant komunistinipaveldą vienoms pavyko daugiau, kitoms – mažiau. Bet kas tai turi daryti, jeine mes patys? Kasturi reikalauti iš savo vyriausybė, kad būtų įamžinta kovos prieš komunistinį režimą patirtis?

Buvę komunistai to niekada nedarys. Tad bet koks šios patirties skleidimas turi prasmę.

Daug diskusijų sukėlė Rumunijos atstovo Ticu Dumitres iškeltas klausimas apie buvusių saugumo sistemų informatorių vertinimą: jie – aukos ar nusikalteliai? Po svarstymu priimtas nutarimas, kad spręsti reikia kiekvienu atveju individualiai.

Sis Inter-Asso kongresas buvo rinkiminis. Perrinktas Inter-Asso prezidentas J. Knezovičius (Kroatija) ir jo pavaduotojas R. Bude (Vokietija). Išrinkti prezidiumo nariai – Vengrijos, Latvijos ir Čekijos atstovai.

Rodykime Lietuvą pasauliui

Spalio 22 d. Vengrijos parlamante vyko valstybinių apdovanojimų ceremonija. Iškilimų metu buvo apdovano- ti ne tik 1956-ųjų revoliucijos veteranai, bet ir Lietuvos ir

Vengrijos bičiulių kultūros draugijos pirmininkas dr. Vytautas Grinius. Vakare Ope- ro teatre vykusiamė iškilmingame sukiliimo minėjime susi- tikome jį pasipuošusį nedide- liu, bet elegantišku Valstybino apdovanojimo ženklu.

V. Griniaus pastangomis lietuviškas smūtkelis su išdrožta aukštyn kylančia erškėčio šaka pastatytas pagrin- dinėse sukilėlių kapinėse, kuriose buvo sudarkyti sukiliomo dalyvių kūnai, dauguma neat-

Komentaras

Ingrida VĖGELYTĖ

Po antirezervistinių įstatymų sėkmės – puolimas prieš jų autorium

Seime sėkmingai praėjus Povilo Jakučionio pasiūly- my, numatantį darbinės veiklos apribojimus KGB rezervininkams, kaip ir kitiems kadriniams kagébi- tams, svarstymo stadija praėjusių savaitę žiniasklaidoje pasirodė tenden- cinga informacija, juodinanti Seimo narį Povilą Ja- kučionį ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungą. Pirmasis tokiai „žinių“ paskleidė didžiausias Lietuvos dienraštis „Lietu- vos rytas“ straipsnyje „Seimo nariai rado naują būdą melžti Lietuvą“. Jame apa- rašoma, kaip kai kurie Seimo nariai įsigudrina pasinaudoti valstybės skirtomis lėšomis savo biurų nuomai, jiems patalpas nuomoda- miesi iš savo pačių išteigtų įmonių ar giminaičių. I šai tokiai apskruolių sąrašą pa- čioje straipsnio pabaigoje „itrauktas“ ir P. Jakučionis, kuris savo biurą yra įsisteigęs Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos būstinėje, esančioje Laisvės alėjoje, pačiame Kauno centre.

Nežinia kodėl šis dienraštis sumastė, kad taip P. Jakučionis „remia partijas“. Nors jo biuro nuoma įvardyta, kaip parama „partijoms“, kokios tai būtų partijos – lie- ka neaišku. Tikriausiai žurnalistas vis dar mano, kad pati Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga yra politinė partija, nors ši jau nuo 2004 m. vasario mėnesio turi visuomeninės organizacijos (pagal dabartinį įstatymą vadinama asociacija) statusą. Dienraštyje rašoma, kad P. Jakučionis „leidžia uždirbtį“ Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai. Tai visiškai tiesos neatitin- kantis teiginys, mat visuomenė organizacija nėra pelno siekianti ir iš nieko „uždirbtį“ ar kitaip pasipel- nyti nesiekia.

Tačiau šis pavyzdys pateikiamas kaip lygus su kitais nesąžiningo ir savanaudiško valstybės lėšų panaudojimo atvejais. Po skandalinės antrašte sudėjus tokius negarbingus pavyzdžius, naudojanties ta pačia skandalo retoriška, mėginama manipuliuo-

ti skaitytojais, jiems brukant mintį, kad nei buvęs Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos vadovas, nei jo vadovauta organizacija nėra garbingi. Mėginama parodyti tarsi Seimo narės D. Teišerskytės iš savo vyro įmonės nuomojamas biuras ir minėtas atvejis būtų lygiaverčiai dalykai. Tačiau Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos lėšos, skirtingai nuo kokios nors šeimos lėšų, nėra leidžia- mos pusryčių sumušti- niams su ikra ar saliamio dešra, o panaudojamos i- storinėms knygoms, tremtinių prisiminimams leisti ar paminklams partizanų ko- vu vietose statyti.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga jokios akivaizdžios materialinės naudos iš šios nuomos sutar- ties su Seimo nariu P. Jakučioniu negauna. Jis iš sąjungos nuomojasi kabinetą, ku- rį pagal dabartines rinkos kainas Kauno centre išsi- nuomoti atsieitų mažiausiai du tris kartus brangiau. Tai- gi jokio „biznio“ čia nėra. Galima sakyti, kad ne Seimo narys „remia“ Lietuvos po- litinių kalinių ir tremtinių są- jungą, tačiau atvirkšciai – ši jų nesavanaudiškai priėmė po savo stogu, manydama, kad čia atvykstantiems buvu- siems politiniams kaliniams ir tremtiniams būtų daug patogiau susitikti su Seimo nario atstovais, nei keliauti jo ieškoti į sostinę.

Jei šis jau trečią kadenci- į bebaigiaš Seimo narys, bu- vęs politinis kalinas, į Seimą išrinktas pagal Tėvynės są- jungos sąrašą, išsinuomotų patalpas „Maximoje“ arba kokio Šustausko partijos būstinėje, tada būtų galima įtarinėti, kad jis kam nors „leidžia uždirbtį“. Tačiau kai jis išsinuomoja patalpas iš visuomeninės organizaci- jos, kur visuomenei neatly- gintinai dirba ir lankosi jo bendražygiai ir bendradar- liai, kaltinti jį už tai yra ab- surdiška. Buvusiems politi- niams kaliniams ir tremtiniams čia yra daug lengvai surasti šio Seimo nario biu- rą ir išsakyti savo pamąsty- mus bei bédas.

Latvijos Seimas pritarė siūlymui paskelbti KGB archyvus

BNS. Latvijos Seimas galutiniu svarstymu pritarė išstatymo dėl buvusio KGB dokumentų statuso pataisoms, kuriose numatoma nuo 2007 metų kovo 1 dienos publikuoti KGB agentų sąrašus oficialiai laikraštyje "Latvijas Vestnesis" kartu su išsamiu paaškinamuoju straipsniu.

Už minėtas pataisą balsavo 53, prieš – 25, susilaikė – 7 deputatai.

Anksčiau išstatymo projekte buvo numatyta KGB agentų sąrašus skelbti nuo 2006 metų sausio 1 dienos, bet kadangi išstatymas dar nebuvò paskelbtas, be to, Totalitarizmo pasekmui dokumentavimo centro vadovas paprasè daugiau laiko pasiruošti sąrašu paviešinimui, Seimo juridinè komisija pasiùlè juos skelbti nuo kitų metų kovo 1 dienos. Pataisose numatyta paskelbti duomenis iš KGB kartotekų nurodant maždaug 4500 agentų vardus, pavardes, tèvavardžius, giminimo datas, slapyvardžius, verbavimo ir tuometinę darbo vietą ir kt.

Prieš posèdij gràžindama Seimui išstatymo projektą pakartotinai nagrinèti, šalies preidenté Vaira Vykè-Freiberga nurodè, kad prieš dvejus metus yra pabréžusi, jog paskelbus visus be išimties kartotekų duomenis bus paliesti interesai asmeni, bendradarbiavusi su SSRS specialiosiomis tarnybomis kovos su organizuotu nusikalstamumu, korupcija ir kita sunkiaus nusikaltimais srityse. Tačiau tai neturéjo jokio ryšio su KGB veikla ideologijos srityje ir represijomis prieš disidentus bei kovotojus už Latvijos laisvę, pabréžé ji. Preidenté pažyméjo, kad 90 proc. atveju KGB agentų kartotekose pateikiami tik asmens duomenys, nurodomas verbavimo laikas ir vieta, bet negalima "daryti išvadą apie motyvaciją, bendradarbiavimo laipsnį ir aplinkybes".

Priešu beieškant

Paskutinèmis savaitemis visa Kremliaus kontroliuojama Maskvos spauda publicuoja ištisas serijas straipsniu apie Gruzijos "militarizmą", taip pat keliamą „grësmë“ paskaulio taikai. Nuolat pabréžia, kad Gruzijos karuomenë karybos moko ir ginkluoja amerikieciai. Suskaiciuota, kiek gruzinai turi tankų, lektuvų, netgilevijančių ginklų, tačiau pabréžiama, jog marionetiné, ant Rusijos durtuvu besilai-kanti „neprisklausomas“ Abchazijos, neva ginklu besirengiančios užgrobtai Gruziją, karuomené tokią ginklų turinė palyginamai daugiau.

Propagandiniai išpuoliai dar labiau sustiprèjo po to, kai šiominis dienomis Rusijos Valstybës Dùmos deputatams buvo iðdalytas „slaptas“ pranešimas, kurį parengé, buvęs SSKP CK sekretorius, véliau SSRS ambasadorius Vokietijos Federatinéje Respublikoje Valentinas Falinas ir buvęs GRU šnipu koordinatorius ats. gen. ltn. Genadijus Jevstafjevas. Pranešime šie abu aršūs imperijos atkûrimo šalininkai, pasivadinę politikos ekspertais, atsako į klau-simą: „Ko 2008 metais Rusija gali laukti iš Vakarų?“ Pranešimo autoriai atsako vienareikšmiškai – nieko gero.

V. Falinas ir G. Jevstafjevas pranešimo iðangoje pabrëžia, kad JAV ir sąjungininai prieš Rusiją rengia tarpautinę teisinę aukščiausiu valdžios ir jégos struktûrų vadovų izoliaciją. Rengiamasi prieš juos paskelbti kompromituojančios medžiagos, taip pat atskleisti aukščiausiu Kremliaus pareigūnų ir generolų korupcinius rýsius. Pa-spantini Ukrainos ir Gruzijos priemimą iNATO; panaudoti „oranžinius“ scenarius visų lygiu rinkimuose ne tik NVS šalyse, bet ir Rusijoje, tai yra, išrinkti palankius deputatus i Valstybës ir regionų Dùmas. I „Rusijos Juščenkos“ (Ukrainos preidento – red.) rolę numatytas buvës premjeras Michailas Kasjanovas. Taip pat – socialinio nepasitenkinimo protestu eskalavimą. Nepasitenkinimo sukéléjų roli atlikti bus pasitelkti Rusijos bankai, kurių vadovus galima įkalbèti ar priversti užsaldyti fizinių asmenų indélius. Iš Vakarų gali užsaldyti valstybës indélius užsienio bankuose. Alternatyvi masinës informacijos priemonių kûrimą, pavyzdžiui, visuomeninës televizijos. Savomis informacijos priemonëmis vykdyti Kremliaus politikos sabotažą. Rusijos Federacijos viuje – Komijoje, Karelijoje, Totorijoje, Baškirijoje ir Kal-

mukijoje, palaikytu separatizmą. Aktyviai dirbtu Šiaurës Kaukazo respublikose. Spartinti derybas su stambiojo Rusijos kapitalo atstovais, kad jie suaktyvintu pagalbą opozicijai. Dabartinës valdžios opozicijai vadovauti pasirinkta trijulë: Kasparovas-Belych-Kasjanovas. Tačiau Vakarai stiprina darbą ir su kairiaisiais politikais, pavyzdžiu, su D. Rogozinu (nacionalinës partijos „Rodina“ lyderiu – red.).

Taip pat pranešime teigama, kaip JAV ir kiti Rusijos priešai griauna naujaji Kremliaus politikos kursą – Rusiją padaryti energetine super-valstybe. „Dedamos didžiulës pastangos bet kokia kaina pri-sišlieti prie rusiško vamzdžio. Tokiu atveju iš Rusijos bus iš-plésti trys pagrindiniai užsienio politikos instrumentai – naftos ciaupai, dujų sklendës ir elektros energijos tiekimo svertai.“

Vos paskelbus tą pranešimą, Rusijos Valstybës Dùmos saugumo tarybos narys Nikolajus Kurjanovičius pareišké, kad pranešimo autoriai labai arti tiesos. „Vien tai, kad Vakarai mus kritikuoja, reiškia, jog Rusijoje viskas gerai ir ji eina teisingu keliu,“ – pabrëžé N. Kurjanovičius. Žinomas imperininkas Rusijos politinių tyrimų instituto direktorius Sergejus Charkovas be-mat pagyré buvusį SSKP CK sekretorių ir GRU generolą už tai, kad pačiu laiku pateiké Dùmai pranešimą, kokį pavojų Rusijai kelia priešai iš Vakarų. S. Markovas pareišké: „Esu jisitinės, kad šis analitikų paskelbtas scenarius vykdomas. Planas tokis: ipiršti Kremlui dar porą monetizacijos pobûdzio išstatymu ir sukelti visuomenéje masinius neramumus ar riaušes ir tokiu bûdu sukelti politinës valdžios krizę. Be to, negalima pamiršti, jog pagal ši planą numatoma finansuoti kai-rijų politiką. Taip yra vykdomas valdžios perémimo planas, apie kurį jau seniai kalbëjo B. Berezovskis. Dabar tą planą rengiasi vykdyti buvës premjeras M. Kasjanovas. Tačiau aš nemanau, kad šio plano pagrindiniai vykdytojai yra amerikieciai. Jie greičiau – tik sąjungininkai. O realiai ši scenarijų rengia pabégë iš Rusijos i užsieni oligarchai – Berezovskis ir Nevezlinas. Šias dvi pavardestes S. Charkovas paminéjo neatsitiktinai. Abu šie pabégë oligarchai, turéjë didelę itaką B. Jelcino laikais, yra žydai, o nuskurdusiai Rusijos visuomenës daliai bandoma ipiršti minti, jog žydai milijardieriai griauna Rusiją ir kiša kojų prezidentui V. Putini.

Ivykiai, komentarai

Verda Afganistano katilas

JAV ambasadorius Afganistane Ronaldas Njumanas intervju žurnalui "Spiegel" pripažino, kad padétis Afganistane paastréjo ir taikos procesas, prasidéjës 2002 metais nuvertus reakcingajį talibų režimą, atsidûrë pavojuje padétyje. Ginkluotu "Talibano" bûriu, remiamu Irano, mûšiai su Afganistane dislokuotomis NATO pajëgomis vis stipréja, ypač pietiniuose ir rytiniuose rajonuose. Dél mûši iš Afganistano vél plûsta tukstančiai pabégelių. Jungtinijų Tautų duomenimis, pasta-rosiomis savaitemis pabégelių skaičius jau pasiekë 90 tûkst. žmonių. Ypač sunki situacija Kandagaro, Uruzgano ir Gilmendo provincijose. Blogiausia, kad tų provincijų gyventojai, gelbédamiesi nuo NATO pajégų ir "Talibano" smogikų mûšių ugnies, negaudami paramos iš valdžios ir tarptautinių organizacijų, papildo talibų gretas. Afganistano vado-vai tai supranta, todél preidentas H. Karzajus nuvyko į Vašingtoną, o užsienio reikalų ministras D. Spanta – į Maskvą. Abu vadovai Baltuosius rûmus ir Kremliau ragino ne tik suteiki pagalbą, bet imitis ryžtingų politinių veiksmų. Narpliojant susiraigiusi Afganistano mazgą buvo dedamos villys į JAV prezidento Dž. Bušo, Afganistano prezidento H. Karzajaus ir Palestinos prezidento gen. P. Mušarafo susitikimą Vašingtone. JAV prezidentas asmeniškai bandé sureguliuoti konfliktus Afganistano ir Pakistano prezidentų santykius. Tačiau tai vargu ar pavyko, nes Dž. Bušas paskyré audienciją Afganistano prezidentui H. Karzajui, tačiau nepanoro susitikti su Pakistano prezidentu P. Mušarafu. Baltieji rûmai neslepia, kad gerokai suner-vino P. Mušarafo teiginiai, kad siekdamas nuversti "Talibano" režimą, 2001 m. ru-denį Pakistanas prisijungë prie antiteroristinës koalicijos tik spaudžiamas JAV. Pasak P. Mušarafo, Dž. Bušas tada gasdino, jog subombardavus talibų bazes, esančias Pakistano teritorijoje, Šaliss bus nustumta į "akmens amžių". Véliau Pakistano prezidentas pradéjo polemizuo-ti su Dž. Bušu, ką reikia dar-yti su nesugaunamuoju "teroristu Nr. 1" Osama bin Ladenu. Komentuodamas Baltujų rûmų šeimininko pa-reiškimą apie nedvejotiną įsa-kymą sučiupti O. bin Ladeną,

Kad padétis Afganistane vos ne beviltiška, pripažino ir JAV ambasadorius Kabule Ronaldas Njumanas. Jo žodžiais, dabar Afganistanas atsidûrë nestabilioje situacijoje. Tai kelia siaubą, nes, laiméjus talibams, į Afganistaną plûstel teroristai iš viso musulmoniškojo pasaulio. "Aš visą gyvenimą dirbu diplomatinių darbų ir matau, kad dabar Afganistane nera tikro ir ryžtingo politinio lyderio, nera armijos, pagaliau – diktatoriaus. Nei Amerika, nei NATO neturi jokios kitos alternatyvos – tik pergalę ar pralaiméjimą Afganistane. Arba viena, arba – kita, trečio varianto pa-prasčiausiai nera," – pareišké Ronaldas Njumanas.

Reikia priminti, kad Afganistane JAV ir NATO susiduria ne tik su vis nuožmesniais "Talibano" smogikų puolimais, bet ir su didžiulémis opiumo plantacijomis, užimančiomis net 60 proc. šalies žemę. Iš ten narkotikai plaukia į visą pasaulį, o narkotikų mafijos vadeivos palaiko talibus... Pavoju ne tik regiono, bet ir pasaulio taikai kelia nesibaigianti ne tik Irako tragedija, bet ir, anot garsaus vokiečių žurnalisto, – "siaubingasis Afganistanas".

Jonas BALNIKAS

Atidengtas paminklas Vyčio apygardos partizanams

Spalio 29 d. Vadokliuose, Panevėžio r., atidengtas dar vienas paminklas partizanų apygardoms pagerbtį. Ši kartą jis skirtas teritoriniui požiūriui vienai mažiausiai, tačiau ne mažiau atkakliai už Tévnės laisvę kovojuisai Vyčio apygardai, veikusiai Panevėžio, Ukmergės bei Kėdainių apskrityse. Pasak dim. plk. J. Čeponio, šioje apygardoje savo gyvybes už Lietuvos laisvę kovoje su sovietų okupantu paaukojo apie 1200 partizanų.

Iškilmės, skirtos paminklo atidengimui, prasidėjo Vadoklių vidurinėje mokykloje, kurios moksleivai parengė speciale meninę programą. Čia pat – Genocido aukų muziejaus suorganizuota paroda rezistentiniui Lietuvos karui atspindėti, kurią, pasak šio muziejaus direktoriaus, Latvijoje aplankiusi ir Jungtinės Karalystės karalienė Elžbieta II. Minėjimas Vadoklių mokykloje pradėtas neatsitiktiniu. Mat čia 1944 m. liepą įvyko steigiamasis Vadoklių partizanų burio susirinkimas, kuris sekme dienį jamžintas garbės lenta. Moksleivai pažadėjo rūpinantis šios lentos ir paminklo partizanams priežiūra, puoselėti jų žygių atminimą.

Sv. Mišias už Laisvės kovoje kritusius partizanus Vadoklių bažnyčioje laikė Panevėžio vyskupas Jonas Kauneckas, ta proga išsakės ir itin stiprū pamokslą. Mat šios Šv. Mišios kaip tik sutapo su šventojo Judo Tado, dažnai painiojamo su Judu Iskariotu, atlaida. Vyskupas savo moksle išvedė gražią paralelę tarp šio šventojo, kuris yra užmirštas dėl vardo panašumo su išdaviku Judu, ir partizanų, kurie persirengusių stribų buvo juodinami. Jis teigė, kad būtent ant partizanų aukos postamento Lietuva šian-

Paminklo autorius G. Karalius prie paminklinės lentos, įamžinusios steigiamąjį Vadoklių partizanų burio susirinkimą

Paminklas Vyčio apygardos partizanams

dien stovi lygiavertė Europos Sajungos valstybėms ir partizanų žodžiais meldė Visagilio, kad tauta niekada neprarastų atminties. Po Šv. Mišių gausi minia, paraginta vyskupo, patraukė prie skulptoriaus Gedimino Karaliaus, kilusio iš to paties krašto, sukurto paminklo šio krašto partizanams. Paminklas buvo iškilmingai pašventintas.

Šis paminklas – vienas išpūdingiausiai iki šiol partizanų apygardoms pastatytų paminklų. Ant keturių aukštų

(apie 10 m) kolonų stovistilizuotas baltas Vytis (4 m aukščio), kalaviju kertantis gyvatę. Šis motyvas labai artimas Šv. Jurgio motyviui. Pats autorius jį interpretuoja, kaip Lietuvos vyčio kovą su blogiu. G. Karalius "Tremtinui" teigė, kad ir šiandien kova už Lietuvos laisvę dar nebaigtą.

Sis paminklas, pastatytas partizanų apygardoms valstybės lešomis, yra jau penktasis. Paminklas Algimanto apygardos partizanams atidengtas ir pašventintas 1996 m. Anykščių r. Troškūnuose, Didžiosios Kovos – 1998 m. Širvintų r. Gelvonuose, Tauro – 2003 m. Marijampolėje, Žemaičių – 2005 m. Telšiuose. Planuojama pastatyti paminklus Dainavos (Dauguose), Prisikėlimo (Šeduvoje, Radviliškio r.), Kęstučio (Tauragėje) ir Vytauto (Utenoje) apygardoms.

Vyčio apygardos paminklo atidarymo iškilmėse dalyvavęs Seimo narys P. Jakucionis sakė, kad kitų paminklų projektavimas stringa ir dėl nesutarimų su vėtos partizanais dėl paminklų išraiškos. "Skulptoriai siūlo akmenyje įamžinti žuvusiuosius apraudojimo dvasią, o partizanai nori kovos heroizumo ir Tévnės ateities didingumo idėjos. Tauragėje suprojektuotas pa-

minklas primena juodąjį Mekos akmenį, simbolizujantį ne kovą už taurias idėjas, bet mirtį ir kapus. Vien raudomis ir ašaromis ateities nesukursi. Reikia šauksmo į darbą ir kūrybą Tévnės, tautos, o ne savo naudai", – samprotavo P. Jakucionis, pritardamas Vyčio apygardos paminklo autorui G. Karaliui, partizanų kovą pavaizdavusiam kaip mitinę kovą su blogiu.

Ingrida VĖGELYTĖ
Jono Ivaškevičiaus nuotr.

Sveikiname

Mielas Broniau

GURKLY,

iškentėjės Šiaurės lagerius bei Sibiro tremtį ir šiandien dirbi dėl artimųjų, draugų, Lietuvos. Sveikiname Tave – buvusį partizaną, politinį kalinių garbingo 80-ojo gimtadienio proga. Linkime sveikatos, kūrybinės ugnelės ir vis prisiminti dainas, padėjusias nepalūžti ir išlikti.

Buvę Intos 1 ir 5 lagerių politiniai kaliniai bei Sibiro tremtiniai

1956-ųjų Vėlinės Kaune

(atkelta iš 1 psl.)

Tuos, kurie bandė pralisti arba veržesi jėga, mušė automatų buožėmis, grūdo į sunkvežimius. Prasiveržusieji ėjo Įgulos bažnyčios link, aš pasukau į A. Mickevičiaus gatvę. Stengiausis nepatekti į saugumiečių akiratį.

Įmiliaj poskyrių buvau iškiestas po savaitės. Ten paraiškalavo pasos. Kai padaviau, pareigūnas perbraukė registracijos įrašą ir įsakė per 24 valandas išvykti iš Kauno. Apleidau savo miestą. Institute pasakė neturi teisės laikyti nepreregistruoto studento. Kreipiausi į miesto vykdomojo komiteto pirmininką P. Bartašiūną, rašiau net J. Paleckui, kad leistų gyventi Kaune, bet visos mano pastangos – veltui. Buvo invalidas, netekęs kojos, tad fiziniai darbu duonos užsidirbtini negalėjau. Nuvykau į Maskvą ir kreipiausi į TSKP Centro komitetą, kad leistų moky-

tis. 1957 m. gavau leidimą laikinai prisiregistruoti Kaune. Vėl išlaikiau egzaminus į KPI, bet mokytis nepriėmė. Patarė kreiptis į Kauno politechnikumą. Šios mokyklos direktorius supratė mano problemą ir su išlaikytais į KPI stojamaisiais egzaminais priėmė. Už tai jam esu labai dėkingas.

Saugumiečiai ilgai nepaliuko manęs ramybėje. Politechnikumo vadovai buvo informuoti apie tai, kad esu "susitepęs", tad direktorius leido lankyti paskaitas, bet nemokėjo stipendijos tol, kol "nesusitvarkysiu savo reikalų". 1958 m. peržiūrėjo mano bylą ir buvau reabilituotas. Galėjau mokytis be jokių "išlygų" Kauno politechnikume, gavau stipendiją. Baigęs šią mokyklą pradėjau dirbti Mažeikiuose, vėliau – Klaipėdoje. Šiuo metu gyvenu Kaune.

Vytautas KLUONIUS,
Laisvės kovų dalyvis

Užsiprenumeruokite savaitraštį „Tremtinys“ 2007 metams!

Prenumeratos indeksas – 0117. Prenumerata kainuoja: 1 mėn. – 5,20 Lt, 3 mėn. – 15,60 Lt, 6 mėn. – 31,20 Lt, 12 mėn. – 62,40 Lt.

Vienas savaitraščio numeris kainuoja 1,30 Lt.

Kasmetinė „Tremtinio“ prenumerata „Lietuvos pašte“ baigiamai kiekvieno mėnesio 22 d., metinės 2007 m. prenumeratos priėmimas bus baigtas 2006 m. gruodžio 16 d.

Nepamirškite užsiprenumeruoti „Tremtinio“ – savo laikraščio! Paraginkite gimines, draugus ir kaimynus.

Partizanas, kvietęs kovai su okupantu

Jau beveik legenda tam-pa vis labiau tolstantys partizaninio karo Lietuvoje metai. Ne tik vyresniosios karos žmonėms, bet ir jaunimui įdomu, kas ir kokie buvo tie Lietuvos vyrai, paėmę į rankas ginklą ir garsiai pasakė: "Nepakėsime okupantu!" Jų gretos šiandien vis mažėja.

Vienas jų – Edvardas Guoga-Glaudys, gimęs 1913 metais JAV. Vėliau gyveno Lietuvoje – Šakių aps. Lekėčių valsč. Jančių kaime. Valstiečio sūnus, nepriklausomos Lietuvos kariuomenės puskarininkis ši lapkritį švęs 93-iajį gimtadienį.

Su ginklu rankose

Edvardas Guoga pas partizanus išėjo 1944 m. pabaigoje. Jis įkalbėjo ir savo kaimynus, pažįstamus, tarnavusius kariuomenėje ar šiaip patriotiškai nusiteikusius vyrus. Partizanas Vincas Jakaitis prisimena: "Guoga atėjo pas mane ir liepė agituoti žmones, kad laikas į rankas imti ginklą ir eiti į mišką, kur formuoja būriai kovai su okupantu".

1945 m. pradžioje atskirai veikę partizanai ėmė vienyti į stambesnius junginius. Tai vyko visoje Lietuvoje, taigi ir Šakių apskrityje. Apie 150 partizanų junginių subūrė buvęs Lietuvos kariuomenės kapitonas Jurgis Valčys-Tundra, kilęs iš Lukšių valsč. Pūstaušiškių kaimo. Junginiui įtakos turėjo Lietuvos Laisvės Armija – pagrindinė karinė organizacija, turėjusi veikiantį organizacinių sektorius. Veikiantysis – "Vanagų" sektorius vykdė atvirą ginkluotą kovą. Jo sudėtyje buvo ir J. Valčio suburtas junginys. Partizanai buvo suskirstyti į būrius ir skyrius. Vienam skyriui vadovo E. Guoga, slapyvardžiu Glaudys. Jo skyriuje daugiausia buvo Jančių ir Lekėčių kaimų vyru, kartu su E. Guoga įsitraukusių į partizaninę kovą. Tikėdamiesi galimo užpuolimo partizanai įsikūrė Valkų kalvose. Statė bunkerius, tranšejas, mokėsi naudotis ginklu ir kovinės taktikos. Pas partizanus dažnai apsilankydavo LLA atstovai.

1945 m. visoje Lietuvoje vyko masiniai partizanų susirėmimai su NKVD kareiviais. E. Guoga prisimena, kaip jo skyrius Jančių girininkijoje, prie plento Kau-

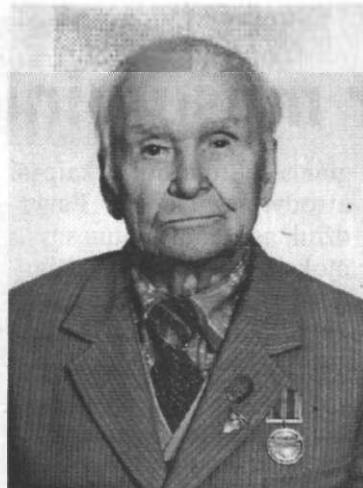
nas–Šakiai, surengė pasalą Šakių apskrities enkavedistams. 1945 m. gegužės 12 d. Sutkū miške, Valkų kalvose, J. Valčio junginių užpuolė pasiensio kariuomenės dalinių. Mūšyje dalyvavo per 60 partizanų, ginkluotų automatais, kulkosvaidžiais ir šautuvaus. Iš apsuptyties be nuostolių savo skyrių į Lekėčių miškus išvedė E. Guoga. Ten prisijungė dar 30 partizanų. Valkų mūšis buvo pirmas ir vienintelis tokio masto susidūrimas Šakių apskrityje. Vėliau E. Guogos partizanai įsikūrė Rūdžilio miške, netoli Jančių kaimo. Jie ir toliau vykdė įvairias operacijas prieš okupantus. Suimtas ir tardytas E. Guoga į tardytojo klausimą, ką veikė toliau, atsakė, kad jis, kaip ir kiti partizanai, toliau su ginklu rankose kovojo prieš sovietų valdžią.

Išduotas

Dėl patiriamų didelių nuostolių LLA partizanų dailiai įsakė gyventi legaliai. Toki įsakymą gavęs vadas J. Valčys per davė jį E. Guogai. Si legalizacija buvo fiktyvi. Iš tiesų partizanai buvo pervesti į LLA organizacinių sektorius pogrindinei veiklai. Partizanams buvo įsakyta legalizuojantis neatiduoti ginklų, išsaugoti organizacinių struktūrų, veikti trejeto principu, įtraukti naujus narius ir, sulaikus palankaus laiko, gavus vadovybės nurodymus, ginklu nuversti vietinė sovietų valdžią. Tokios grupės buvo įkurtos visuose valsčiuose. Lekėčių valsč. vadovu buvo paskirtas E. Guoga. Tardytas Petro Povilaičio grupės partizanas Juozas Sinkevičius apie šią legalizaciją kalbėjo: "Legalizavausi aš pats ir ginklo neatidaviau todėl, kad nekenčiau sovietų valdžios ir renegiaus kovoti ginklu... Aš – lietuvis ir norėjau gyventi tik laisvoje Lietuvoje, o ne po sovietų valdžia..."

E. Guogą suėmė 1945 m. spalio 30 d. Išdavė agentai – "Jurgis" ir "Stvd", sekė "Berželis" ir Lekėčių, Griškabūdžio bei Marijampolės enkavedistai. Tardė žiauriai: kerziniais batais spardė galvą ir kūną, sulaužė aštuonis šonkaulius, tąsė grindimis, rovė plaukus, mušė elektros laidais. 1946 m. lapkričio 28 d.

MVD karinis tribunolas Marijampolėje E. Guogą ir de-

šimt jo bendražygį, buvusių partizanų ir pogrindinės organizacijos narių, nuteisė dešimčiai metų lagerio ir penkeleiems tremties. Kalintas Klaipedoje, Vilniuje, nuo 1948 m. vasaros – Sibire. Tapęs politiniu kaliniu B1-377, kęsdamas badą ir šaltį Magadano lagerių šachtose kasė auką. 1954 m. vasarį "paleistas į laisvę" – bausmę tėsė Magadano srities miškuose.

Po ilgų kalinimo ir tremties kančių 1956 m. grįžo į Lietuvą. Tačiau sovietų pareigūnai lietuviai varė E. Guogą ištėviškės. Tik dėl buvusio partizano geležinio užsispypimo jiems tai nepavyko. Tėvynėje nerado daug savo bendražygį...

Saugo kovų atminimą

Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę E. Guoga iš savo kuklios pensijos, niekieno neragintas, ēmėsi įamžinti bendražygį žūties vietas. Pastatė paminklinius kryžius vadui J. Valčiui, kovų draugams Broniui Patašiui, Antanui Gerubiuui, Petruui Povilaičiui, Petruui Gailiūnui. Pirmasis nuo 1992 m. ēmėsi organizuoti Valkų kautynių minėjimo metines.

E. Guogos-Glaudžio kova įvertinta. Jam suteiktas karis savanorio statusas, apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjo savanorio medaliu, pripažintas dimisijos vyr. paskarininkio laipsnis.

Kaip šiandien gyvena buvęs partizanas? Atmintyje ir širdyje šventai saugo partizaninės kovos metus, patirtas kančias, siekia tikrosios tiesos, neapkenčia prisitaikelių ir veidmainių. Beveik nebe-mato, vaikšto tik baltąja lazdele pasiremdamas. Sieloja-si, kad kertamas miškas ten, kur buvo partizanų stovyklavietės.

Sveikiname buvusį partizaną Glaudį garbaus 93-jojo gimtadienio proga. Linkime geros sveikatos.

Dr. Giedrė
KILIKEVIČIENĖ

Mokiniai keliavo partizanų kovų kelias

Spalio 12 d. Panevėžio Alfonso Lipniūno vid. mokyklos bendruomenė pakvietė mane į ekskursiją partizanų kovų kelias. Dalyvavo 43 septintų, aštuntų, devintų klasių mokiniai. Sujais vyko keturi mokytojai. Mokiniai norėjo susipažinti su Šimonijų girios gamta ir partizanų kovų vietovėmis. Džiugu, kad mokiniai buvo mandagūs ir drausmingi. Jie įdėmiai klausėsi pasakojimų apie partizanų žygdarbius.

Keliavome per Troškūnus. Ten, aikštėje prieš bažnyčią 2002 metais pastatytas paminklas Algimanto apyg. partizanams.

Toliau mūsų maršrutas tęsėsi per Androniškių, vadintą "Partizanų sostine". Aplankėme buvusį Algimanto apyg. ir Šiaurės Ryti srities štabo bunkerį, kuris 1949 m. spalio 28 d. buvo išduotas ir Kauno čekistų sunaikintas. Bunkeryje garbingai žuvo Antanas Slučka-Šarūnas, jo žmona Jolina Railaitė-Neringa ir partizanas Lokys. Partizanas Princas buvo paimtas gyvas. Cia stovi akmeninis paminklas ir kryžius. Aplankėme Androniškių kapines. Ten slapsa buvo palaidoti partizanų palai-kai. Po Atgimimo istoriko Vaičiūno pastangomis palai-kai surasti ir toje vietoje pastatyti betoniniai kryželiai, ant jų užrašyti partizanų pavardės ir slapyvardžiai. Aplankėme Androniškių bažnyčią,

susipažinome su jos architektūra.

Toliau keliavome į Šimonių girią. Mokiniai norėjo susipažinti su jos augmenija ir gamta. Apsistojome stovyklavietėje prie Šventosios. Užkūré-mė nedidelį laužą, papieta-vome. Mokiniai gérėjos Šventosios upė ir ją supančiais miškais. Sutvarkėme stovyklavietę, su mokytojais pasikeitėme kukliomis dovanėlėmis-knygomis. Į stovyklą ir atgal, apie 4 kilometrus, ėjome pėsti. Po to vykome į Algimanto apyg. partizanų žūties vietą prie Priepado ežero. Du kilometrus ējome pėsti. Ten mokiniai išklausė pasakojimą apie Algimanto apyg. partizanų žūtį, apžiūrėjome buvusio bunkerio vietą ir atminimo ženklus. Prie Bugailiškio stotelės, Svedasų-Kupškio kelyje, Antanui Starkui-Montei surengus pasalą buvo sunai-kintas sunkvežimis su čekis-tais, tarp jų nukautas sovietų generolas.

Šimonijų girioje pasigedome rodyklų, nurodančių buvusių partizanų bunkerius. Girininkijos ir seniūnijos tu-rėtų pasirūpinti įrengti rodyklės, nurodančias vietoves, kur buvo įvykdytas sovietų genocidas, pažymeti kautynių, partizanų žūties vietas. Tai tu-rėtų didelės naudos mokiniams ir visuomenei. Tikiu, kad su laiku tai bus padaryta.

Antanas ŠIMENAS

Replika

Prisiminė tik... universiteto bendruomenė

Spalio 25-oji – Lietuvos Konstitucijos diena. Galbūt ne vienas kaumietis prisiminė šią datą, tačiau Vytauto Didžiojo universiteto studentai, dalyvaudami atviroje akcijoje, tai įrodė. Surengta pilietinė akcija "Konstitucija – kiekvieno Lietuvos piliečio dokumentas" priminė kauniečiams, kuo žymi spalio 25 die-

na. Akcijos dalyviai dalijo lapelius, informuojančius apie Lietuvos Konstitucijos garantuojamąs piliečių teises.

Renginio dalyviai – VDU studentai ir dėstytojai – pasigedo Kauno miesto savivaldybės atstovų. Ši kartą šventės svečiai buvo tik du Seimo nariai – S. Sedbaras ir A. Lydeka.

"Tremtinio" inf.

VDU studentai priminė Lietuvos Konstitucijos garantuojamąs piliečių teises
Z. Šiaučiulio nuotr.

Per daugelį šimtmečių susiklostė žmonijos garbės ir dorovės supratimas. Darbštumas, sažiningumas buvo laikomi didžiausiomis dorybėmis. Bet atėjo laikas, kai teisingi ir darbštūs žmonės taip... didžiausiais nusikaltėliais.

Lietuvos kaimo žmonės nuo seno garsėjo darbštumu, kiekvienas stengėsi išsigit gyvulių, pasistatyti gražias trobas, net jei ir buvo neturtingi. Aleksandras Kaltauskas ir jo žmona Albina Iškauskaitė-Kaltauskienė, mažažemai valstiečiai iš Ostampo k., Alytaus r., Simno valsč., sažininkai dirbdami stengėsi prasigventi. Jie persikelė gyventi į Vytautiškės kaimą, esantį Krošnos valsč., Marijampolės apskrityje. Nors neturėjo žemės, bet pasistatė nedidelius, gražiai prižiūrimus trobesius. Aleksandras dirbo kalvėje, žmona tvarkėsi namuose. Jiems gimė duktė Elena ir sūnus Algimantas.

Kaimynystėje gyveno žmonių, kuriems atkaklus triūsas neatrodė sektinu pavyzdžiu. Jie šiek tiek užsidirbavo kasdami griovius, bet daugiau laiko praleisdavo lošdami kortomis ir girtaudami. Kaimynui Aleksandru sakydavo: "Pamatysi, kada nors mes būsim ponai, viršaičiai, policininkai." Taip ir atsitiko. Atrodo, kad tarp šių žmonių buvo susidariusi komunistų kuopelė.

Aleksandras kaimynams nemokamai kaustė arklius, buvo jautrios širdies. Kai 1941 m. birželį sužinojo, kad Krošnos geležinkelio stotyje stovi ešelonas, o jame sugrūs-

Priespaudos metais

ti žmonės, pasiuntė savo dukterį Eleną su duona ir kibiru pieno, kad pamaitintų į Sibirą tremiamuosius.

1941 m. jų trobelėje apsigyveno du sovietų karininkai. Vienas iš jų Aleksandriui pasakojo baisių dalykų apie

sujuo ir enkavedistų kareivis. "Ar tévas namuose?", – paklausė paauglę dukterį Eleną. "Namie", – atsakė ji, išpratusi sakyti tiesą, nemokanti me luoti ar gudrauti. Téva išsivarré, paémė radijo aparatą ir dviratį.

Duktė Elena Kaltauskaitė-Silkiene

Sovietų teroro auka Aleksandras Kaltauskas. 1943 m.

sovietuose vykdomą kolektyvizaciją, žmonių išbuožinimą, trėmimą, žudymą ir badą. Kolektyvizatoriai nužudę ir to karininko tévą. Vokiečių okupacijos metais visa tai Aleksandras Kaltauskas pasakodavo bolševikuojantiems kaimynams. Jis turėjo radijo aparatą ir klausydavosi žinių, transliuojamų iš kitų šalių. "Aleksandrai, kam tu įsimvisiai pasakoj, jie kada nors tau gali atkeršyti", – sakydavo močiutė.

Atkeršijo nedelsdami. Vos tik 1944 m. per Krošnų praužė frontas, rugpjūčio 10 dieną pas Kaltauskus užėjo kaimynas, jau spėjės tapti stribu, o

Senelė pėsčia nuėjo 25 km į Marijampolę, nunešė areštuojam maisto. Visą dieną laukė, bet sargas siuntinėlio perduoti neleido. Vėliau ryšulėlius nešė vaikai, bet ir jų pastangos buvo tuščios. Aleksandras Kaltauskas mirė badu. Juk tuo metu badoavo ir sovietų armijos kareiviai, tai ką kalbėti apie kalinus!

Elena Kaltauskaitė-Silkiene Atgimimo metais gavo pažymą, kurioje rašoma, kad jos tévas 1945 m. kovo 12 d. mirė Oršos persiuntimo punkte Baltarusijoje.

Aleksandras JAKUBONIS

Lapkričio 5 d. (sekmdieni) Biržuose, Švyturio g., bus atidengtas paminklas rezistencijos aukoms atminti.
11 val. šv. Mišios Šv. Jono Krikštytojo ir Reformatų bažnyčiose, **12 val.** paminklo atidengimo ceremonija,
13.30 val. minėjimas – koncertas, skirtas rezistencijos aukoms atminti.

Lapkričio 5 d. (sekmdieni) LPKTS Klaipėdos filialas kviečia prisiminti ir pagerbti žuvusius ir mirusius kovotojus už Lietuvos laisvę, politinius kalinius ir tremtinius. **17.30 val.** gėlių padėjimas ir žvakų uždegimas prie „Tautos kančios“ paminklo S. Daukanto g. skverelyje. **18 val. šv. Mišios Kristaus Karaliaus bažnyčioje** (Bokštų g. 10).

ILSEKITĖS RAMYBĖJE

Aldona Juškevičiūtė-Navikienė

1930–2006

Gimė Šilalės r. Laukuvos miestelyje, tarnautojų šeimoje. Motina – pedagogė, tévas – pašto viršininkas. 1941 m. šeima buvo ištremta. Téva atskyre nuo šeimos, įkalino Rešotų lageryje. Motina su trimis mažais vaikais (Aldonai buvo 11 metų) ištremė į Komiją. Tremtyje nuo bado mirė mama ir sesuo. Aldonai su broliuku grąžino į Lietuvą. Augo pas gimines, išgijo spec. vidurinį išsilavinimą. Dirbo buhaltere. Ištakėjusi gyveno Anykščiuose. Užaugino dvi dukteris, sulaukė vaikaičių. Nuo 1991 m. – LPKTS narė.

Palaidota Anykščių kapinėse. Užjaučiame dukteris su šeimomis.

LPKTS Anykščių filialas

Žanis Krūminis

1940–2006

Gimė Lankaičių k., Joniškio valsč., Šiaulių aps., ūkininkų šeimoje.

1948 m. šeima ištremta į Sibirą – Krasnojarsko kr. Sovetsko r. Verch-Bazaikos miškų pramonės ūki, Korbiko gyvenvietę. Atliko miško ruošos darbus, vėliau mokėsi.

Grižę į Lietuvą buvo pašauktas tarnauti okupacinėje armijoje. Vėliau sukūrė šeimą, dirbo kolūkyje vairuotoju. Užaugino dukterį Redą.

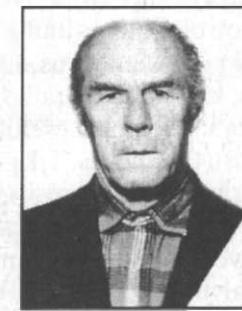
Palaidotas Joniškio r. Kalnelio kapinėse. Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, dukterį su šeima ir artimuosius.

LPKTS Joniškio filialas

Antanas Pažéra

1923–2006

Gimė Kauno r. Garliavos valsč. Šeimoje augo septyni vaikai. 1944 m. rudenį su broliu Jonu išitraukė į aktyviai ginkluotą kovą su okupantu. Kovoję Tauro apyg. Geležinio Vilko rinkt. štabo apsaugos būryje. Davės priesaičią gavo Aušros slapyvardį, daug kartų dalyvavo kautynėse, buvo sužeistas. 1946 m. pateko į pasalą, buvo areštotas. Nuteistas 20 m. katorgos. Bausmę atliko Vorkutos lageriuose. Tremtyje sukurė šeimą. 1964 m. grįžo į Lietuvą. Užaugino tris sūnus ir dukterį.

Nuo Atgimimo pradžios aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje. Buvo LLKS Etikos komisijos narys, daug kartų išrinktas Priskėlimo apyg. ir LPKTS tarybos nariu. Už nuopelnus Lietuvai apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordinu, LLKSS medaliu, LPKTS žymeniu, padėkomis.

Palaidotas Ginkūnų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius.

LPKTS Šiaulių filialas ir Priskėlimo apygarda

Aleksandras Bogumilo

1940–2006

Gimė Varėnos r. Vaidagių k. gausioje ūkininkų šeimoje. 1951 m. šeima buvo ištremta į Krasnojarsko kr. Kansko r. Nikolajevkos k. 1957 m. grįžo į Lietuvą, dirbo kolūkyje. Mokėsi, išgijo suvirintojo specialybę ir iki pensijos dirbo AB „Markučiai“. Sukūrė šeimą, užaugino dukterį ir sūnų.

Palaidotas Karveliškių kapinėse. Užjaučiame dukterį, sūnų ir artimuosius.

LPKTS Vilniaus filialas

Lapkričio 3 d. (penktadienį) 18 val. VDU didžiojoje salėje (K. Donelaičio g. 28, Kaune) įvyks Europos Parlamento nario Vytauto Landsbergio susitikimas su Kauno visuomene „Lietuva – vakar, šiandien, rytoj“.

SL289

Redaktorė - Jolita Navickienė
Redakcija: Aušra Šuopytė,
Dalia Maciukevičienė,
Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
El. paštas: tremtinys@erdves.lt , LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>

Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Ofsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3930. Užs. Nr. 1246

Kaina 1,20 Lt

Skaudus atminimas

Tragedija Juodupėje

Bolševikų antplūdis į Lietuvą prasidėjo 1940 metais. Lietuviųauta be pasipriešinimo atidavė tėvų iškrovotą laisvę. Aš tuo metu atlikau karinę tarnybą LDK Gedimino pulke. 1940 m. birželio 14 d. paskelbus pavoju, mūsų batalionas – tarnavau kulkosvaidžiu kuopoje – iš sandėlio čiupome sunkiuosius "Maksim" kulkosvaidžius, po 4 dėžes šovinių. Apėmė nerimas. Ar tai labai rimta? Kaip pridera kariams, per keliolika minučių batalionas buvo išsirikiavęs priešais kareivines. Taikos metu būna daug manevrų, tačiau mes įtarėme kažką negebra. Bataliono vadas pranešė:

"Vyriausybį susitarimu rusų kariuomenės daliniai peržengė Lietuvos sieną. Jos pasitikti išvyko Lietuvos kariuomenės vadas gen. V. Vitkauskas".

Generolo V. Vitkausko duotas įsakymas įpareigojo mūsų kariuomenės dalinius, kilus neramumams, palaikyti rimtį karinėse dalyse, ypač Lietuvos šaulių būriuose.

Tada nebuvo pralietas kraujas, bet netrukus kraują praliejo visa tauta. Nekarūnuoti okupuotos tautos karaliukai – A. Sniečkus, J. Paleckis, kiti, aukojo Stalinui į Sibirą vykstančius ešelonus su mūsų tautiečiais. Tik per vienerius metus represijas patyrė 40 tūkst. nekaltų žmonių, buvo pradėtas kariuomenės „valymas“. 1941 m. birželio pradžioje Lietuvoje padažnėjo areštų, geležinkelijų stotyse pasirodė vagonai su grotuotais langais, émė sklisti gandai, jog žmonės bus vežami į Lietuvos. Ir jie pasitvirtino: birželio 14–17-osios nakties metu buvo apsupami vienkiemiai, miestuose – butai, prasidėjo masiniai trémai. Pirmiausia į vagonus sodino inteligenčijos atstovus, labai daug mokytojų. Iš 1941 m. ištremtyų gyvas liko tik vienas kitas.

Anelija Vasiliauskienė: "Mano vyras buvo geras stalius, turėjome Juodupėje nedidelę parduotuvę, kurią 1940 m. sovietai nacionalizavo, įsteigė kooperatyvą. Balį paliko dirbtį pardavė. 1941 m. birželio mėn. atleido, o birželio 23 d. jį areštavo. Kai nuėjau į valsčių, man pasakė, kad jį išvežė sunkiesiems darbams. Paklausiau, kodėl kartu ir manės neišvežė. Atsakė: "Jei jam ten bus gerai, ir tave išveš". Jis jau buvo nužudytas. Mačiau, kaip viršaitis degino kažkokius popierius".

Po žudynių visų kūnus sukrėvė į vežimą ir nuvežė į Paudubio paminklę, išvertė į žyryduobes. Juos rado Kazys Čečys. Kūnai buvo apmeti samanomis ir šakomis. Nužydutuosius parvežė į Juodupės šaulių namus, pašarvojo. Palaikai palaidoti viename kape, senosių Juodupės kapinėse, pastatyti kryželiai. Pokario metais jie buvo sunaikinti. Bendrą kapą prižiūrėjo Anelija Vasiliauskienė.

Buvo sugautas į Rusiją bėgantis vienas iš žudikų – Julius Deksnys. Pasiėmės iš ūkininko dviratį, jis važiavo per Juodupę ir buvo sučiuptas.

Kaip ir kas juos teisė?

"Areštuotuosius suvarė į Juodupės valsčiaus namą. Visi nuteisti mirties bausme", – pasakojo nužudytojo Petro Rinkevičiaus brolis Antanas. – „Kai mane nuvedė į valsčių, ten sėdėjo vadiniameji teisėjai: Juodupės valsčiaus viršaitis S. Talius, Juodupės milicijos viršininkas ir darvienas. Antanui Rinkevičiui jo pažystamas pasakė: "Gali eiti namo. Ir tylėk". Aš, lyg apkvaišęs, namo neparėjau, bet pasislėpiau".

Prasidėjus Atgimimui

1991-aisiais, prasidėjus Atgimimui, buvo surinkta lėšų, pastatytais juodo granito paminklas ir 13 plokščių. Jose įrašytos pavardės, vardai, giminės ir mirties datos. Tens susirenka artimieji, padeda gėlių, uždega žvakėles. Valstybių švenčių metu Rokiškio šaulių kuopos vadas S. Zokas su šauliais rikiuoja prie paminklo, jaunieji šauliai čia duoda priesaiką.

Nuo žudynių praėjo 65 metų, bet né vienas žudikas nebuvo nubaustas. Ar įmanoma išpirkti kaltę prieš nukankintus vyrus ir jų šeimas senatvėje? Juk ir patys didžiausi nu-

sikalteliai prieš mirti atlikdavo atgailą, pasakydavo savo nuodėmes. Stalinizmo pakalikai į aną pasaulį išeina nusinešdami savo baisiąją naštą.

Mūsų tautų vienija kančia

Štai ką raše Rokiškio r. laikraštis "Spalio vėliava" po S. Taliaus mirties (1988 m. Nr. 63): "1940 metais išsiplėdėjo svajonė. Lietuvoje buvo atkurta tarybų valdžia. Jam patikėta vadovauti Juodupės valsčiui. Tai buvo užsigrūdinės revoliucionierius. Nuoširdus, kuklus, jautrus draugas. Visas savo jėgas atidavės tarybų valdžios išsitvirtinimui Lietuvos, jis lieka gyvas tame žemės grumstelyje, kurį nurausvino savo krauju" (Iš tiesų S.T. nurausvino, sukruvino Juodupė žemę nekaltų juodupiečių, nužudyti 1941 m. birželio 24 d., krauju – F.M.).

Man teko kalbėtis su S. Taliu apie 1975-uosius. Ši pokalbi ir susitikimą padėjo organizuoti draugas Juozas Rapkauskas. Kalba rišosi nesklandžiai, nenoromis kalbėjo apie 1941 m. birželio 24 d. įvykius. Bet vėliau jis tapo šiek tiek "minkštėsnis", o gal norėjo pasididžiuoti savo nuveiktais darbais. Paklaustas apie įvykius Juodupėje, sakė juose nedalyvavęs, bet ši tą žinąs... Jo nuomone, tai buvę "buožokai", neatidavę prievolių. Kai aš priminiau: "Jūs skambinote rajono viršininkui Jonui Kaireliui (Jonuliui), taip jį vadino, ir klausėte, ką mums darysti su tais žmonėmis. Jonulis atsakė: "Jūs nuožiūra, ką paleisti, ką "patvarkyti". Paklaustas, kodėl suimtieji buvo taip žauriai nukankinti, atsakė, jog jo tuo metu nebuvę, o juos greičiausiai subjaurojo jau mirusius.

Šiemet minėjome 65-iasias šiurpių žudynių Juodupėje metines. Šventę rengė krašto žmonės, šauliai, į iškilmes atvyko ir žuvusiuų artimieji, pažystami.

Feliksas MAŽEIKIS

réjau kai ką atkurti. Galbūt man pavyko", – sakė istorijos profesorius.

"Leškok Maskvossfinkso" – "vyriškas" romanas. Jame taupiai, be didesnių vidinių išgyvenimų pateikiama įvykių ir faktų. Apie tai galima spręsti iš herojų poelgių ir dialogų. To meto įvykių yra svarbus ir visuomenėi, ir istorikams, ir pačiam autorui. Dabar, kai apie daugelį nutylėtų dalykų galima kalbėti atvirai, šis romanas itin aktualus.

"Tremtinio" inf.

Dėmesio

Dėl techninių kliūčių nespausdiname TV programos.
Atsiprašome skaitytojų.

Paminklas 1941 m. birželio 24 d. žuvusiems Juodupės krašto vyrams

kojo: "Birželio 24 d. Jonui Mieliūnui sukako 40 metų. Jau nystėje jis bernavo pas Latvijos ūkininkus, ten ir susipažinome, susituokėme. Tą nelėmtą birželio 24 d. rytą atėjo du ginkluoti vyrai ir išsivedė mano vyrą. Nuėjau į valsčių, nunešiau valgyti. Viršaitis S. Talius pasakė, kad maniškicia nėra, išvežtas sunkiesiems darbams".

Prano Bulavo sesuo prisiminė: "Mūsų tévelis buvo geras siuvėjas, tad šio amato išmokė ir savo sūnų Praną. Tą rytą atėjo ginkluoti vyrai ir išsivarė Praną į Juodupės valsčių. Kai jam nunešėme valgyti, mums pasakė: "Nereikia!" Supratome, kad atsitiko kažkas bausaus".

Ona Kalpokaitė: "Mano brolį Juozą išsivežė Julius Deksnys. Brolis buvo žauriai nukankintas. Nukankintuosis žmonės atpažindavo tik pagal drabužius".

Tą skaudžią 1941-ųjų birželio naktį Juodupės gyvenvietėje buvo nukankinta 13 juodupiečių: Antanas Balčiūnas (nušautas varomas į Juodupę), Pranas Bulovas, Vladas Kalpokas, 19-metis Kanopai iš Onuškio, Mažeikis iš Armonių kaimo, Pilkauskas, Jonas Mieliūnas, Petras Rinkevičius – abu iš Didsodės kaimo, Stelinis iš Skridulė k., Jurgis Šukys iš Pagojaus k., Balys Vasiliauskas, Antanas Žindulis iš Didsodės k., Balčiūnas.

Romanas apie slaptuosius sutarčių protokolus

Susitikimo momentas. Prof. A. Avižienis ir prof. A. Eidintas Jono Ivaškevičiaus nuotr.

Lietuvos ambasadorius Norvegijoje, istorijos profesorius Alfonsas Eidintas neseinai išleido istorinį romaną "Leškok Maskvos sfinkso". Jame pateiki 1939–1940 m. įvykių, kurie įvardyti Molotovo-Ribentropo suokalbiu.

Spalio 24 d. Istorinėje Prezidentūroje Kaune miesto vienuomenė susitiko su autoriumi bei leidėjais. Ar Lietuvai pavyko išlaikyti orumą tais klastingais metais? Kokios buvo Lietuvos diplomatijos, karo žvalgybos bei saugumo pastangos išlaikyti šalies neprilausomybę. Išiuos ir kitus

aktualių klausimus A. Eidintoto romanas ir atsako.

Paklaustas, kodėl savo romanę nagrinėja tik 1939–1940 metų laikotarpį, A. Eidintas atsakė, jog jam ši tema buvo aktuali nuo profesionalaus istoriko darbo pradžios, nes okupacija jaudina kiekvieną pavergtos tautos pilietį. Pasirinktas literatūrinis žanras atverė didesnes galimybes: įpinti dialogus, atskleisti žmonių likimus, panaudoti nuotykių elementų. "Apie tą laikotarpį sovietmečiu buvo drabstoma tiek purvo, tad ir orientyrai buvo pamesti. No-